

## BISKUPIJSKA SINODA<sup>1</sup>

Nikola ŠKALABRIN, Đakovo

### Sažetak

Autor iznosi pravni okvir biskupijske sinode. Glavni su mu izvori: Zakonik kanonskoga prava, Direktorij za pastoralnu službu biskupa *Ecclesiae Imago* i Uputa o biskupijskim sinodama. Zakonik kanonskoga prava prepušta krajevnom pravu veoma široki prostor koji se upravo otvara na biskupijskoj sinodi.

Biskupijska sinoda predstavlja najznačajniji izičaj »biskupijskog zajedništva«. Ona ima temeljnu važnost za život i ustanove biskupijske zajednice. U pastoralnom upravljanju biskupa biskupijska sinoda zauzima »mjesto prvenstva«, a treba se pripremiti i proslaviti prema stvarnim potrebama biskupije.

Biskupijska sinoda ima dva dijela: pripremni i slavljenički. Najvažniji i najteži dio sinode ne nalazi se u njezinom slavljenju, nego u njezinoj pripremi. Pripremne se komisije trebaju sastojati od svih članova Božjeg naroda: klerika, redovnika i vjernika laika. Njihova je dužnost da prouče sadržaje i pripreme nacрте odluka za sinodsko zasjedanje.

*Ključne riječi:* dijecezanski biskup, saziv sinode, pripremne komisije, sinodski članovi, sinodski pravilnik, sinodsko zasjedanje.

### Uvod

Grčka riječ »*synodos*« znači: sastanak, sabor. Zakonik kanonskoga prava govori o dvije sinode: biskupska sinoda (*synodus Episcoporum*)<sup>2</sup> i biskupijska sinoda (*synodus dioeciesana*). Neke su biskupije već najavile, u sklopu obilježava-

<sup>1</sup> Biskupijska je sinoda jedna od struktura na razini partikularne Crkve o čemu usp. N. ŠKALABRIN, »Crkvena zajednica i strukture suodgovornosti«, u: *Bogoslovska smotra* 67 (1997.), 461–472.

<sup>2</sup> »Biskupska sinoda skupština je biskupa koji se, izabrani s različitih krajeva svijeta, sastaju u određena vremena da bi promicali tijesnu povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružali pomoć u čuvanju i rastu vjere i ćudoređa, u obdržavanju i učvršćivanju crkvene stege, kao i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu« (kan. 342). U ovom se članku služimo drugim izdanjem hrvatskog prijevoda Zakonika: *Zakonik kanonskoga prava, Proglašen vlašću pape Ivana Pavla II., S izvorima*, Glas Koncila, Zagreb, 1996.

nja jubileja 2000 godina od Kristova rođenja, slavljenje biskupijske sinode<sup>3</sup>, o kojoj je riječ u ovom članku.

Povijest je biskupijske sinode veoma stara i teško je ukratko i jasno iznijeti njezin razvitak kroz stoljeća. Spominju se različite godine njezina nastanka, različite su njezine zadaće, kompleksno je pravno uobličavanje u vremenu i na pojedinim mjestima.

Spomenimo kratko samo to da je prve *opće* odredbe o biskupijskoj sinodi, koja je prethodno bila uređena krajevnim i običajnim odredbama, izdao IV. lateranski sabor 1215. godine; da su laici, koji su sigurno bili nazočni na slavljenju sinoda, s vremenom bili potpuno isključeni i da se aktivnost prezbitera sve više svodila na pravu mjeru zbog naglašavanja biskupove uloge na sinodi.<sup>4</sup>

Dok su biskupijske sinode u prošlosti cvale, u posljednja su dva stoljeća bile zanemarene. Danas im se želi vratiti prijašnja vrijednost, jer one predstavljaju najznačajniji izričaj »biskupijskog zajedništva«. Osim toga, Zakonik kanonskoga prava prepušta krajevnom pravu (*ius particulare*) veoma široki prostor koji se upravo otvara na biskupijskoj sinodi, što može pobuditi i utemeljene bojazni i neodlučnosti.<sup>5</sup>

Danas smo svjesni historiografske vrijednosti spisa, izdanih i neizdanih, o biskupijskim sinodama i o njihovom unutrašnjem i izvanjskom opisu, jer omogućuju prikupljanje i bolje razumijevanje određenih društvenovjerskih pojava.

Tekstovi Drugoga vatikanskog sabora ne donose nijedno izvješćivanje o biskupijskoj sinodi. Dekret *Christus Dominus* o pastirskoj službi biskupa želi da »časna ustanova sinoda i sabora ponovno oživi te da na taj način prema konkretnim prilikama što prikladnije i uspješnije poradi za porast vjere i za čuvanje discipline u različitim Crkvama«<sup>6</sup>. Ali lako se možemo uvjeriti, da se tu ne radi o biskupijskim sinodama, nego o sinodama i o saborima na kojima se biskupi, postavljeni na čelo pojedinih crkava, sastaju da bi donijeli »jedinствене odredbe o poučavanju vjerskih istina i o uređenju crkvene discipline«<sup>7</sup>.

Motu Proprio *Ecclesiae Sanctae* od 6. kolovoza 1966., u dijelu koji se odnosi na primjenu dekreta Drugoga vatikanskog sabora *Ad Gentes*, o misijskoj djela-

<sup>3</sup> Usp. Đ. HRANIĆ, »Biskupijskom sinodom ususret trećem tisućljeću«, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 124 (1996.), br. 5, 317.

<sup>4</sup> Usp. P. URSO, »La struttura interna delle Chiese particolari«, u: AA. VV., *Il diritto nel mistero della Chiesa, II, Il Popolo di Dio, Stati e funzioni del Popolo di Dio, Chiesa particolare e universale, La funzione di insegnare (Libri II e III del Codice)*, II edizione, A cura del Gruppo Italiano Docenti di Diritto Canonico, PUL, Roma, 1990., 400.

<sup>5</sup> Usp. L. CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico, Commento giuridico-pastorale, I, Libri I–II–III*, Edizioni Dehoniane, Napoli, 1988., 546.

<sup>6</sup> CD 36, 2.

<sup>7</sup> CD 36, 1.

tnosti Crkve, spominje biskupijsku sinodu kada ističe važnost pastoralnog savjeta na području organizacije misionarske aktivnosti. Pastoralnom savjetu pripada suradnja za pripremu biskupijske sinode i skrb za primjenu pravila sinode.<sup>8</sup> Direktorij za pastoralnu službu biskupa, *Ecclesiae Imago* od 22. veljače 1973.<sup>9</sup>, posvećuje poglavlje VI. »biskupu na biskupijskoj sinodi i na pastoralnom pohodu«<sup>10</sup>, predstavlja sinodu kao uistinu temeljni trenutak za život i ustanove partikularne Crkve<sup>11</sup> i tvrdi da sinoda, prema odredbi pastoralne aktivnosti predane kroz stoljeća i potom kodificirane od Tridentinskog sabora, nalazi u pastoralnom upravljanju biskupa »mjesto prvenstva« i mora se pripremiti i proslaviti »u obnovljenim i prikladnim oblicima prema stvarnim potrebama Crkve«<sup>12</sup>.

### 1. Opis i svrha: kan. 460

Biskupijska je sinoda skupština izabranih svećenika i drugih vjernika partikularne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice. Sinoda je događaj u Duhu, u kojem se živi zajedništvo u granicama sudjelovanja i suodgovornosti; ona je oblik suprisutnosti i odgovorne suradnje čitave biskupijske zajednice: biskupa, prezbitera i laika i mjesto očitovanja zajednice između svih kategorija vjernika koji djeluju u biskupiji prema vlastitom položaju, pa prema tome prema različitim zadaćama i službama. Ona nije niti jedno od sredstava borbe za vlast, niti služi za obranu interesa neke određene skupine u Crkvi.<sup>13</sup>

Članovi su sinode pozvani da pruže svoju suradnju biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice; oni se njemu ne suprotstavljaju, nego traže, skupa s njime, bolje putove koje partikularna Crkva mora prevaliti da bi bila vjerna svom Gospodinu. Svrhe su sinode jasno iznesene u *Ecclesiae Imago*: biskup na sinodi »služeći se djelom stručnjaka u teologiji, pastoralu i pravu, i korisno upotrijebivši savjete različitih članova biskupijske zajednice, vrši na svečani način dužnost i

<sup>8</sup> Usp. *Enchiridion Vaticanum* (u daljnjem tekstu: EV) 2/909.

<sup>9</sup> Usp. EV 4/1945–2328.

<sup>10</sup> EV 4/2205–2220.

<sup>11</sup> Usp. EV 4/2211. Osim biskupija postoje i druge partikularne Crkve o kojima se govori u kan. 368: »Partikularne Crkve, u kojima i od kojih postoji jedna i jedina Katolička Crkva, prije svega su biskupije, s kojima se izjednačuju, osim ako je određeno što drugo, područna prelatura i područna opatija, apostolski vikarijat i apostolska prefektura i za stalno osnovana apostolska administratura.«

<sup>12</sup> EV 4/2205. O pripremi sinode usp. EV 4/2207–2208, a o slavljenju 2209–2211.

<sup>13</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 401; usp. i G. GHIRLANDA, *Il Diritto nella Chiesa mistero di comunione Compendio di diritto ecclesiale*, Seconda edizione aggiornata, San Paolo (Milano), 1990., 562.

službu hranjenja stada koje mu je povjereno, prilagodivši zakone i odredbe opće Crkve posebnim okolnostima biskupije, navodeći metode koje treba usvojiti u biskupijskom apostolskom radu, riješivši poteškoće povezane s apostolatom i s upravljanjem, potičući djela i inicijative s općim karakterom, ispravljajući zablude, ako slučajno uzimaju maha, koje se odnose na vjeru i moral«. <sup>14</sup>

Sinoda se, dakako prije njezina slavljenja, mora pripremiti napose izradom sadržaja koje treba obraditi i uključivanjem vjernika preko prikladnih informacija. Biskup mora na vrijeme ustanoviti *pripremne komisije*, sastavljene ne samo od klerika, nego i od redovnika i laika, koje trebaju proučiti, kako u središtu biskupije tako i u dekanatima, sadržaje koje treba predložiti sinodi, trebaju ispitati njihove različite aspekte (teološke, liturgijske, pravne, karitativne...) i prirediti nacрте odluka, rezolucija, itd. Biskupova je dužnost prihvatiti ili odbaciti te nacрте, nakon što ih je proučio s prezbiterskim vijećem i eventualno s pastoralnim vijećem. <sup>15</sup>

Nekom je ocu, koji je bio zabrinut da bi sinoda mogla biti prigoda za nemir i štetu pri upravljanju Crkvom, u *Relatio* <sup>16</sup> opravdano odgovoreno da moguće zloporabe ne proizlaze iz naravi sinode i da biskupi, u vršenju svoje vlasti, imaju sredstva da ih izbjegnu i da ih suzbiju, ako je to prijeko potrebno. <sup>17</sup> Sinoda je, po svojoj naravi, snažni trenutak crkvene povezanosti i pastoralne suradnje.

U toj su perspektivi očite sličnosti sinode s prezbiterskim vijećem (čija je zadaća pomagati biskupu u upravljanju biskupijom: kan. 495, § 1) i s pastoralnim vijećem (čija je zadaća da pod biskupovom vlašću istražuje, prosuđuje i predlaže praktične zaključke o onome što se tiče pastoralnog rada u biskupiji: kan. 511). Ipak sinoda, za razliku od spomenutih vijeća, ima karakter »izvanrednosti« u životu biskupijske zajednice. Stoga se postavlja pitanje: ima li ta činjenica samo iskustvenu važnost ili može imati i teološki protumačivo značenje? Dobro je zapitati se ne pripada li baš sinodama, zbog njihove izvanredne naravi ili zbog njihove naravi koja nije toliko *rutinska*, posebna uloga u preuzimanju svijesti i odgovornosti. Kako svijest neke osobe, svijest o sebi, svijest o Crkvi, sazrijeva kroz svakodnevne izbore, ona se i bistri i odlučuje u izvanrednim trenucima. I

<sup>14</sup> EV 4/2206.

<sup>15</sup> Usp. EV 4/2207; usp. i G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, 563.

Drugo izdanje hrvatskoga prijevoda Zakonika s izvorima umjesto »prezbiterialno vijeće« ima »prezbitersko vijeće«, o čemu usp. *Zakonik kanonskoga prava, nav. dj.*, kan. 495, § 1.

<sup>16</sup> *Relatio* je dokument, koji je pripremila tajništvo Papinske komisije za reviziju Zakonika, upućen ocima Plenarne komisije, prije njihovog sastanka u dvorani Biskupske sinode održane od 20. do 28. listopada 1981. zbog ispitivanja nacрта novog Zakonika. *Relatio* sadrži sintezu primjedaba danih na nacrt Zakonika iz 1980. i odgovore koje je dalo tajništvo i stručni savjetnici na pojedina pitanja, o čemu usp. *Communicationes* 14 (1982.), 116–230; 15 (1983.), 57–109; 170–253; 16 (1984.), 27–99.

<sup>17</sup> Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 209–210.

kako u životu neke osobe, tako i u životu Crkve, izvanredni trenuci lako imaju dvostruku vrijednost: u njima sazrijeva svijest o slobodi koja se orijentira, odlučuje i poprima svoj oblik, i svijest o tome da smo prepoznati i voljeni, tj. svijest o iskustvu milosti.<sup>18</sup>

Važnost koju sinoda ima za život Crkve zahtijeva posebnu *obvezu uključivanja i molitve*. Sva je biskupijska zajednica uključena, kako u pripremnoj fazi tako i u fazi slavljenja. Treba informirati, poticati na razmišljanje, zauzeti stav nepristranog slušanja i slušanja bez predrasuda, prikupljati poticaje bez obzira s čije strane oni dolazili. Sastavljanje se *pravilnika* smatra posebno uputnim da bi posao uredno napredovao. U pravilniku se trebaju odrediti uspostave eventualnih komisija i općeg tajništva, kriteriji za izbor članova, način postupanja za vrijeme rasprave i kod glasanja...

Treba snažno zavezati Duha da Crkvu, i preko sinode, uvede u svu istinu, ujedini je u zajednici i službi, pouči je i vodi raznim hijerarhijskim i karizmatičkim darovima, uresi je svojim plodovima i da je pomladi snagom Evanđelja.<sup>19</sup>

Stoga euharistija, koja se slavi u danima sinode, nije samo čin pobožnosti, nego znak i sredstvo onog zajedništva koje u sinodi nalazi svoje posebno ostvarenje. Kao sabor, sinoda je u biti euharistijska koncelebracija koja izražava sve svoje sadržaje u preuzimanju svijesti o sebi u kojoj partikularna Crkva, u općoj Crkvi, ne bi smjela doći do toga da krene nekim drugim putem od puta euharistije.<sup>20</sup> Stoga *Ecclesiae Imago* opravdano tvrdi da se zajedničarski karakter sinodske skupštine ostvaruje i očituje prije svega u liturgijskim slavljenjima, napose u euharistiji, koji sačinjavaju gotovo njezino središte i stoga u njima treba sudjelovati što je moguće veći broj vjernika.<sup>21</sup>

## 2. Povremenost održavanja sinode: kan. 461, §§ 1–2

Tridentinski je sabor na XXIV. zasjedanju 1563. godine čak nametnuo biskupima obvezu godišnjeg slavljenja sinode.<sup>22</sup> Od XVII. stoljeća biskupi su sve rjeđe sazivali biskupijske sinode.<sup>23</sup> Tridentinsku je obvezu prijašnji Zakonik sveo na 10 godina: »barem svake desete godine« (usp. kan. 356, § 1).<sup>24</sup>

<sup>18</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 402.

<sup>19</sup> Usp. LG 4,1.

<sup>20</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 403.

<sup>21</sup> Usp. EV 4/2209.

<sup>22</sup> Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 546.

<sup>23</sup> Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, 562.

<sup>24</sup> Nakon proglašenja Zakonika iz 1917. godine održano je u bivšoj Jugoslaviji više biskupijskih sinoda: u Zagrebu, Banjaluci, Krku, Subotici i Ljubljani, o čemu usp. A. CRNICA, *Priručnik Kanonska prava Katoličke crkve*, Zagreb, 1945., 78.

Novi Zakonik ne određuje povremenost za održavanje sinode, ali povjerava dijecezanskom biskupu zadaću procjenjivanja okolnosti i odlučivanja kada je slaviti, pošto se posavjetuje s prezbiterским vijećem (kan. 461, § 1).

Bilo je prijedloga da se sinoda slavi svakih 10 godina ili barem ne preko 20 godina od prijašnje (ili svakih 25 i ne preko 30 godina), a odbačen je prijedlog različitih savjetodavnih tijela koja su predlagala njezino češće slavljenje, uz obrazloženje da na taj način sinoda ostaje redovita ustanova za upotpunjenje krajevnog zakonodavstva biskupije, pa je stoga s dostatnom elastičnošću kadra da spriječi ustrajnu i čestu normativnu reviziju (koja bi bila opasna).<sup>25</sup> U *Relatio* se tvrdi da se smatralo uputnim, uzevši u obzir sve primjedbe, da se ne određuje povremenost sinode i da se prepusti dijecezanskom biskupu da on odredi kada je slaviti, odvajnuvši okolnosti i pošto se posavjetuje s prezbiterским vijećem. Bilo je traženo da se doda: »pošto čuje mišljenje pastoralnog vijeća (ako postoji)«, ali je u *Relatio* odgovoreno niječno, jer se odluka o slavljenju sinode odnosi na upravljanje biskupijom.<sup>26</sup> To obrazloženje zacijelo nije baš uvjerljivo: doista, na sinodi se pristupa problemima koji pripadaju upravljanju biskupijom, te se u tom smislu tiču biskupskog zakonodavstva, ali jer se radi o pitanjima koja pogađaju sve vjernike u biskupiji, ipak je umjesno da biskup sasluša i mišljenje laika.<sup>27</sup>

Sinoda je *biskupijska*. Ipak, ako je biskupu povjereno više biskupija, on može sazvati samo jednu biskupijsku sinodu za sve povjerene mu biskupije (kan. 461, § 2).

U Zakoniku se ništa ne govori o *međubiskupijskim* sinodama, po modelu »Opće sinode biskupija Savezne Republike Njemačke« (1971.–1975.), čija su pravila bila odobrena od Apostolske Stolice, odlukom Kongregacije za biskupe 14. veljače 1970.<sup>28</sup>

Spomenuta je Kongregacija izdala 31. siječnja 1976. godine neke upute s obzirom na slavljenje sinoda, u kojima se zastupa da sinoda, imajući u vidu biskupijsku narav te pravne ustanove, nikada ne smije imati iznad biskupijski karakter, pa prema tome svaka druga vrsta crkvenog sastanka, koji nema vlastite pravne karakteristike sinode ili sabora, ne može ni poprimiti njihov naziv; njezina se narav isključivo sastoji u proučavanju i savjetovanju; biskupi će sudjelovati u raspravama, ali ne i kod eventualnih glasovanja o zaključnim dokumentima; predmet proučavanja takvih sastanaka mogu biti potrebe partikularnih Crkava i pastoralne aktivnosti, izbjegavši da sjednice postanu prigoda da se stave na ras-

<sup>25</sup> Usp. *Communicationes* 12 (1980.), 315.

<sup>26</sup> Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 210.

<sup>27</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 404.

<sup>28</sup> Usp. X. OCHOA, *Leges Ecclesiae post Codicem Iuris Canonici editae*, IV, Roma, 1974., c. 5766.

pravu doktrinarna ili stegovna pitanja koja su se već pouzdano pretresala i riješila; konačno se određuje da će »eventualni praktični zaključci moći poprimiti normativnu vrijednost samo preko odluka koje biskupi, pojedinačno u svojoj biskupiji ili skupa združeni prema odredbi prava (*ad normam iuris*) na biskupskoj konferenciji, budu slobodno i odgovorno smatrali da ih trebaju usvojiti«<sup>29</sup>.

### 3. Pravo saziva i predsjedanja: kan. 462, §§ 1–2

*Saziv* je biskupijske sinode u isključivoj mjerodavnosti dijecezanskog biskupa. On je taj koji, odvajnuvši okolnosti, odlučuje kada će se sinoda slaviti i on naređuje njezin saziv. Ta vlast ne pripada onome koji je privremeno na čelu biskupije (kan. 462, § 1), kao što je npr. dijecezanski upravitelj.

I *predsjedanje* biskupijskoj sinodi pripada dijecezanskom biskupu. On ipak može za obavljanje te zadaće na pojedinim sinodskim zasjedanjima<sup>30</sup> ovlastiti generalnog ili biskupskog vikara (kan. 462, § 2).

### 4. Sudionici: kan. 463, §§ 1–3

Zakonik predviđa široko i jasno sudjelovanje na sinodi, koje bi trebalo predstavljati sve sastavne dijelove biskupijske zajednice: prezbitere, đakone, redovnike i redovnice i vjernike laike. Svi oni trebaju suodgovorno sudjelovati u sinodskim radovima za zajedničko dobro.

Kan. 463 donosi tri kategorije sudionika na biskupijskoj sinodi:

1. Oni koji trebaju da se pozovu kao članovi sinode i obvezni su na njoj sudjelovati (članovi po pravu);
2. Oni koje dijecezanski biskup pozove kao članove sinode (članovi po pozivu);
3. Promatrači.

#### 1) Članovi po pravu

Prvu kategoriju predstavljaju članovi po pravu: oni koji *treba da se pozovu kao članovi sinode i obvezni su na njoj sudjelovati*. To su:

1. biskup koadjutor i pomoćni biskup;
2. generalni vikari i biskupski vikari, kao i sudski vikar;
3. kanonici stolne crkve;
4. članovi prezbiterskog vijeća;

<sup>29</sup> X. OCHOA, nav. dj., c. 7672; usp. i P. URSO, nav. dj., 404.

<sup>30</sup> Prevoditelji su Zakonika »sessionibus« preveli sa »sjednicama«, ali je ispravnije »zasjedanjima«.

5. vjernici laici, i članovi ustanova posvećenoga života, koje treba da izabere pastoralno vijeće na način i u broju koji treba da odredi dijecezanski biskup ili, gdje nema toga vijeća, na način koji odredi dijecezanski biskup;
6. rektor velikog biskupijskog sjemeništa;
7. dekani;
8. barem jedan prezbiter iz svakog dekanata, kojega treba da izaberu svi koji tamo obavljaju dušobrižničku službu; isto tako treba da izaberu drugog prezbitera koji će ga, ako taj bude spriječen, zamijeniti;
9. neki poglavari redovničkih ustanova i družba apostolskoga života, koje u biskupiji imaju kuću, koji treba da se izaberu u broju i na način kako odredi dijecezanski biskup (kan. 463, § 1, br. 1–9).

U fazi revizije Zakonika nisu bili prihvaćeni prijedlozi koji su se odnosili na obvezu pozivanja i dvojice profesora velikog sjemeništa i svih župnika biskupije, niti prijedlog da se odredi da broj vjernika laika ne smije biti veći od broja članova prezbiteruskog vijeća, bilo zbog ograničavanja broja članova sinode bilo zbog izbjegavanja da prezbiteri budu manjina. Razlog neprihvatanja tog posljednjeg prijedloga bio je taj što bi mogla nastati sumnja, ako se on prihvati, da »biskup nije razborit ili da su laici opasni«<sup>31</sup>. Čini se da je, pod tim profilom, zgodna slutnja iznesena za Biskupsku sinodu 1987. Iz sinode bi trebao izaći na vidjelo odlučni poticaj da se u Crkvama promiče praksa zajedništva i komunikacije između pastira i vjernika. Nažalost, tijela sudjelovanja koja je zamislio Drugi vatikanski sabor slabo funkcioniraju ili uopće ne postoje. Ostvarenje zajedništva zahtijeva ulaganje povjerenja i svjesnu odluku da se smijemo povjeriti drugome.<sup>32</sup>

Najznakovitija je novina *nazočnost laika* na sinodi u svojstvu članova.<sup>33</sup> Postoji bitna razlika između pojma biskupijske sinode u prijašnjem i u sadašnjem Zakoniku kanonskoga prava. U prijašnjem je Zakoniku biskupijska sinoda bila isključivo »klerička«, dapače »svećenička«, budući da su njezini članovi bili samo svećenici (usp. kan. 358). Prema odredbi novog Zakonika na biskupijskoj sinodi nazočni su i vjernici laici (kan. 460 i 463, § 1, br. 5). Tu se ne radi samo o vraćanju na staru praksu, nego o logičnoj posljedici razmišljanja o Crkvi i o pozivu i poslanju laika u Crkvi. Sinoda se tako, s nazočnošću laika, svrstava u svoj vlastiti crkveni kontekst.<sup>34</sup>

<sup>31</sup> *Communicationes* 12 (1980.), 317; 14 (1982.), 210–211.

<sup>32</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 406.

<sup>33</sup> Ta je novina već anticipirana u *Ecclesiae Imago* (usp. EV 4/2206) i već je ostvarena odobrenjem Kongregacije za biskupe, kao što je to bilo u slučaju biskupijske sinode u Beču (1969.–1971.).

<sup>34</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 406; usp. i L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 547.



Govoreći o obvezama i pravima svih vjernika novi Zakonik, u kan. 212, § 2, izričito kaže: »Vjernici (a to znači i laici) mogu slobodno crkvenim pastirima očitovati svoje potrebe, osobito duhovne, i svoje želje« i odmah dodaje u istom kanonu u § 3: »Vjernici imaju pravo, katkada pače i dužnost, prema znanju, stručnosti i ugledu koji imaju, posvećenim pastirima očitovati svoje mišljenje o onom što je za dobrobit Crkve i to mišljenje, čuvajući cjelovitost vjere i čudoređa i poštovanje prema pastirima te pazeći na zajedničku korist i dostojanstvo osoba, priopćiti i ostalim vjernicima«.

U svojoj poruci kršćanskom puku oci okupljeni na Biskupskoj sinodi 1987. godine ustvrdili su da svi kršćani: laici, klerici i redovnici, imaju isto dostojanstvo sačinjavajući skupa jedan »puk skupljen u jedinstvu Oca i Sina i Duha Svetoga«<sup>35</sup>, te da to dostojanstvo izvire iz krštenja, zahvaljujući kojemu se osoba prijelovljuje Kristu i crkvenoj zajednici i poziva na svetost. Zatim su uputili poziv biskupima, svećenicima i đakonima, da se svi založe za oblikovanje živih zajednica postojanih u »apostolskoj nauci, zajedničkom životu, lomljenju kruha i u molitvama« (Dj 2,42). Pozivaju ih da prepoznaju i prihvate darove Duha kod vjernika laika i da promiču osjećaj zajedništva i odgovornosti.<sup>36</sup>

## 2) Članovi po pozivu

Drugu kategoriju sudionika na sinodi predstavljaju oni (bilo klerici bilo članovi ustanova posvećenoga života bilo vjernici laici) koje dijecezanski biskup pozove kao članove sinode (kan. 463, § 2) prema svom osobnom nahođenju. Zakonik ne određuje njihov broj.

Što se tiče spomenutih osoba »po pozivu« treba naglasiti da za njih ne postoji obveza po općem pravu da sudjeluju na sinodi, budući da kan. 463, § 2 ništa ne kaže u vezi s tim. Tu obvezu ipak može nametnuti dijecezanski biskup u samom pozivu. Osim toga, ako te osobe sudjeluju, treba ih smatrati sinodskim članovima.

## 3) Promatrači

Treću kategoriju sudionika na sinodi predstavljaju *promatrači*. Dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu, ako to smatra prikladnim, pozvati kao promatrače i neke službenike ili članove Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom (kan. 463, § 3). To je jasni znak

<sup>35</sup> LG 4, 2.

<sup>36</sup> Usp. EV 10/2219 i 2240.

otvaranja i ekumenskog dijaloga. Promatrači nemaju pravo riječi i glasa<sup>37</sup> ali im biskup, prema svom nahođenju, može dati ovlast da sudjeluju u raspravama.<sup>38</sup>

Sudionici su dijecezanske sinode dužni osobno položiti *ispovijest vjere* na uvodnom zasjedanju<sup>39</sup>, prema obrascu koji je odobrila Sveta Stolica, pred predsjednikom (dijecezanski biskup ili njegov ovlaštenik), a predsjednik, sa svoje strane, pred sinodom (kan. 833, br.1). Ta se odredba, kako je očito, ne odnosi na promatrače.

Novi Zakonik ništa ne određuje o *mjestu* slavljenja sinode. Smatramo da je prikladno da se sinoda slavi u katedralnoj crkvi<sup>40</sup>, osim ako opravdani razlog ne preporuči nešto drugo, kako je to određivao prijašnji Zakonik (usp. kan. 357, § 2).

## 5. Nedopustivost slanja zastupnika: kan. 464

Sudjelovanje je članova na sinodi strogo osobno pa prema tome, i u slučaju zakonite smetnje, njih ne mogu predstavljati *zastupnici* koji bi prisustvovali u njihovo ime;<sup>41</sup> ipak su dužni o toj smetnji obavijestiti dijecezanskog biskupa. Zabrana nazočnosti preko zastupnika odnosi se samo na članove sinode, a ne i na promatrače.

## 6. Sinodska rasprava: kan. 465

Sloboda rasprave je pravo koje je već bilo priznato i u prijašnjem Zakoniku (kan. 361). Svi članovi sinode (promatrači nisu članovi) mogu slobodno raspravljati na sinodskim zasjedanjima o svim predloženim pitanjima i iznositi vlastito mišljenje, obdržavajući pri tom norme uljudnosti, međusobnog uvažavanja, umjerenosti i ljubavi.<sup>42</sup> Ipak je uputno da se sačini *pravilnik* zbog promicanja, kako smo već spomenuli, uredne rasprave. Pitanja s kojima se treba suočiti na sinodi određuje biskup, naravno nakon opširnog savjetovanja.

<sup>37</sup> Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 211.

<sup>38</sup> Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 550.

<sup>39</sup> Usp. *isto*, 548.

<sup>40</sup> Usp. *isto*.

<sup>41</sup> Kad se radi o krajevnom saboru kan. 444, § 2 pravi razliku između članova s odlučujućim glasom i članova sa savjetodavnim glasom, određujući da u slučaju sprječivosti, prvi mogu poslati zastupnika, koji ipak ima samo savjetodavni glas. Naprotiv, na biskupijskoj sinodi, budući da svi članovi imaju samo savjetodavni glas, općenito se određuje da nitko ne može poslati zastupnika da prisustvuje sinodi u njegovo ime (usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 551).

<sup>42</sup> Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 551.

## 7. Jedini zakonodavac: kan. 466

Sinoda nije neka vrsta parlamenta u kojem se pitanja rješavaju većinom glasova. *Jedini je zakonodavac na sinodi dijecezanski biskup*, dok drugi članovi sinode imaju samo savjetodavni glas. Samo dijecezanski biskup potpisuje sinodске izjave i odluke i one se mogu objaviti samo njegovom vlašću.

To ipak ne čini sinodu nekom beskorisnom ustanovom, budući da njezina funkcija, premda je samo savjetodavna, razvija jednu *važnu ulogu* u duhu »crkvenog zajedništva«, a biskup, koji je »otac« i »pastir«, ne bi smio ne voditi računa o mišljenjima, prijedlozima i težnjama, koje su zakonito iznijela njegova djeca.<sup>43</sup> Ta je obveza i pravnog karaktera, kako proizlazi iz LG 30 i iz kan. 212, § 2–3.

To što nije prihvaćen prijedlog nekog savjetodavnog tijela da se sinodi dodi-  
jeli odlučujuća vlast<sup>44</sup> ne znači da članovi sinode imaju, kod formulacije odluka, čisto »dekorativnu« ili »ukrasnu« ulogu, koja je u biti beskorisna. Naime, osim što šire savjetovanje omogućava da se bolje uoče potrebe zajednice i doprinosi da se s većom sviješću prihvate odluke koje se donesu, postoji također nova crkvena svijest odnosa na relaciji biskup-zajednica koja zahtijeva da se daje posebna vrijednost izrazu »savjetodavni«. Biskup nije izoliran iz svoje zajednice i njegova se zadaća zakonodavca ne ostvaruje na temelju njegove isključujuće osobne mjerodavnosti, nego on zaključuje i sintetizira plodove mudrosti i kari-  
zmi sveg prezbiterija, dapače čitavog Božjeg naroda koji je on sam nadahnuo životom i pomogao mu da raste. Da bi u pravi čas u Duhu izrazio poziv Krista Gospodina svojoj Crkvi, sam biskup treba proći put učenika, ne samo u marljivom razmatranju Svetoga pisma i u vjernom čuvanju i odgovornom unapređenju predaje, nego i u bratskom slušanju onoga što Duh želi reći preko svakog vjernika. Koliko će se više njegov odgovorni i neotuđivi razbor, uključujući i odlučni trenutak koji ga kruni, dogoditi u crkvenom sastavu (*in gremio ecclesiae*), tim će više proizaći očitovanje Gospodinova misterija ljubavi. Premda sinoda ima, ne računajući biskupovu osobu, samo savjetodavni glas, ipak taj glas uživa u Crkvi ugled koji nastaje iz osjećaja vjere utemeljen na darovima Duha Svetoga i koji, budući da je on svjedočanstvo kršćanskog života, ima onu unutrašnju snagu koja u zajednici Crkve nije lišena snage koja obvezuje.<sup>45</sup>

Sinodске izjave i odluke mogu se objaviti samo s biskupovim ovlaštenjem, a krajevni zakoni počinju obvezivati mjesec dana pošto budu proglašeni, osim ako je u samom zakonu određen drugi rok (kan. 8, § 2).

<sup>43</sup> Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, 552.

<sup>44</sup> Usp. *Communicationes* 12 (1980.), 318.

<sup>45</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 408.

## 8. Priopćenje: kan. 467

U znaku zajedništva i međusobne suradnje između partikularnih Crkava jednog te istog zemljopisnog prostora, dijecezanski će biskup priopćiti metropolitu i biskupskoj konferenciji tekstove sinodskih izvjava i odluka. Riječ je o običnom »priopćenju« (*communicet*), a ne o traženju odobrenja. Doista, biskupi upravljaju partikularnim Crkvama, koje su im povjerene, kao »Kristovi zamjenici i poslanici« (*vicarii et legati*) te imaju »sveto pravo, a pred Gospodinom dužnost da donose zakone za svoje podložnike, da sude i uređuju sve što spada na bogoslužje i apostolat.«<sup>46</sup>

Treba spomenuti da ne postoji obveza slanja odluka Svetoj Stolici, budući da nije određen nikakav pregled od strane vrhovne vlasti.<sup>47</sup> Uostalom, tu obvezu nije nametao ni prijašnji Zakonik.

## 9. Obustava i raspuštanje: kan. 468, §§ 1–2

U diskrecione i isključive zadaće dijecezanskog biskupa ulazi i odluka o obustavi i o raspuštanju sinode (kan. 468, § 1).

Kada je biskupska stolica prazna (zbog smrti, odreknuća koje prihvati rimski prvosvećenik, premještaja ili oduzeća: kan. 416) ili spriječena (ako je dijecezanski biskup zbog zatočeništva, progonstva, izbjeglištva ili nesposobnosti posve spriječen u obavljanju pastoralne službe u biskupiji te ni napismeno ne može saobraćati s vjernicima biskupije: kan. 412) biskupijska se sinoda prekida po samom pravu (*ipso iure*). Novi će biskup, ili isti biskup (kada biskupska stolica ne bude više spriječena), odlučiti da se ona nastavi ili će je proglasiti utrnulom (kan. 468, § 2).

Svakako treba spomenuti da formulacija u kan. 468, § 2 nije sretna u dijelu u kojem tvrdi: »dok dijecezanski biskup, koji naslijedi prijašnjeg...«. Doista, u slučaju spriječene stolice, ako prestane biskupova zapreka, on će sam, a ne njegov nasljednik, odlučiti o sinodi da li će je nastaviti ili proglasiti utrnulom.

## 10. Uputa o biskupijskim sinodama

Nakon proglašenja Zakonika kanonskoga prava Kongregacija za biskupe namjeravala je proglasiti upute za izdavanje detaljnijih odredaba o biskupijskoj sinodi. Prvi pripremljeni nacrt nije bio dobro primljen od stručnjaka te je privremeno ostavljen za neki pogodniji trenutak.<sup>48</sup>

---

<sup>46</sup> LG 27,1.

<sup>47</sup> Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 212.

<sup>48</sup> Usp. P. URSO, *nav. dj.*, 409, bilješka 23.

Pogodniji je trenutak došao 1997. Najprije je *L'Osservatore romano* pod naslovom: *Istruzione sui sinodi diocesani* (Uputa o biskupijskim sinodama), donio tekst Kongregacije za biskupe i Kongregacije za evangelizaciju naroda kao posebni prilog od 9. srpnja 1997. Isti je tekst na latinskom jeziku objavljen u službenom glasilu *Acta Apostolicae Sedis* u kojem je određeno da će Uputa vrijediti (*valebit*) za biskupijske sinode koje će započeti tri mjeseca nakon njezina objavljivanja u službenom glasilu *Acta Apostolicae Sedis*.<sup>49</sup>

Uputa počinje s kratkim predgovorom nakon kojeg slijedi pet naslova:

- I. Uvod o naravi i svrsi biskupijske sinode<sup>50</sup>
- II. Sastav sinode
- III. Sazivanje i pripremanje sinode
  - A. Sazivanje
  - B. Pripremno povjerenstvo i uređenje sinode
  - C. Faze pripremanja sinode:
    1. Duhovna, katehetska i informativna priprema
    2. Biskupijsko savjetovanje
    3. Određivanje pitanja
- IV. Događanje sinode
- V. Sinodske izvještaje i odluke.

Na koncu se nalazi Dodatak uputi o biskupijskim sinodama s naslovom: *Pastoralne dužnosti koje Zakonik kanonskoga prava povjerava vlasti dijecezanskog biskupa za donošenje zakona*.<sup>51</sup> Nakon kratkog uvoda slijede tri naslova:

- I. Na koji se način treba vršiti naučiteljska služba<sup>52</sup>
- II. Kojim sredstvom provesti posvetiteljsku službu

<sup>49</sup> »Uputa o biskupijskim sinodama« prevedena je iz *L'Osservatore Romano* i izdana kao *Dodatak biltenu IKA-Vijesti* od 24. srpnja 1997. Latinski je tekst izdan u: *AAS* 89 (1997.), 706–727.

<sup>50</sup> Prevoditelj ili prevoditelji Upute nedvojbeno su uložili veliki trud, jer je riječ o prijevodu uputa koje tumače propise zakona (usp. kan. 34, § 1). Ipak treba reći da su neke riječi neprecizno prevedene, pa je potrebno držati se latinskog teksta koji je službeni tekst Upute. Tako npr.: »normae« su prevedene kao »napomene«; »adsignabit« je prevedeno »će odrediti«; »munia« su »područja«, itd., o čemu usp. *AAS* 89 (1997.), 711, 715 i 722 i *Dodatak biltenu IKA-Vijesti* od 24. 7. 1997., III., IV. i VII.

<sup>51</sup> U službenom glasilu stoji: *Pastoralia munia quae Codex Iuris Canonici concedit legum ferendarum potestati Episcopi dioeceseani*. Prijevod: *Pastoralna područja koja Zakonik kanonskoga prava povjerava zakonodavnoj vlasti dijecezanskog biskupa*. Latinska riječ »munia« prevedena je s »područja«, što je netočno, o čemu usp. *AAS*, 722 i *Uputa o biskupijskim sinodama*, VII.

<sup>52</sup> Prijevod: O vršenju »munus docendi«, *Uputa*, VII.

### III. Kako treba vršiti upraviteljsku službu

1. Uređenje biskupije
2. Stega klera
3. Ekonomsko upravljanje biskupijom.

Uz pomoć pripremnog povjerenstva biskup se treba pobrinuti da se sastavi i objavi sinodski pravilnik.<sup>53</sup>

Pravilnik, među ostalim, treba utvrditi: sastav sinode; pravila o načinu obavljanja izbora za sinodske članove; različite službe koje treba vršiti u sinodskoj skupštini (predsjednik, moderator, tajnik); način postupanja na samim zasjedanjima, s naznakom trajanja, načina priloga (usmeno ili pismeno) i načina glasanja.<sup>54</sup>

### Zaključak

U ovom smo članku iznijeli pravni okvir biskupijske sinode. On se nalazi u Zakoniku kanonskoga prava, u Direktoriju za pastoralnu službu biskupa *Ecclesiae Imago* i u Uputi o biskupijskim sinodama Kongregacije za biskupe i Kongregacije za evangelizaciju naroda.

Povijesni pregled biskupijskih sinoda slavljenih na području Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije<sup>55</sup> prepuštamo povjesničarima. Ipak ćemo kratko spomenuti ono najvažnije.

Prema E. Gašiću, koji donosi kronološki popis biskupa dviju biskupija: Bosansko-đakovačke i Srijemske<sup>56</sup>, a nakon 1773. i popis biskupa sjedinjenih biskupija Bosansko-đakovačke i Srijemske, prvi biskup koji je proslavio sinodu bio je Anto Matković (1573.–1583.): »Cum presbyteris Sirmiensibus synodum apud Babskam a. 1581. celebravit«.<sup>57</sup> Navedeni tekst ne spominje »synodum dioecesanam«, nego samo »synodum«, jer je Đakovo u to vrijeme bilo pod turskim ropstvom (1536.–1687.), a Bapska je bila izvan Bosansko-đakovačke biskupije.

---

<sup>53</sup> O pravilnicima Zakonik govori u kan. 95, § 1–2.

<sup>54</sup> Usp. AAS 89 (1997.), 414–715. Za hrvatski prijevod vidi Uputu, IV.

<sup>55</sup> O Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji u *Annuario Pontificio per l'anno 1996.*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1996., str. 208 stoji: »Djakovo o Bosna (sec. XI) i Srijem (sec. IV), *Diacoven(sis)*, seu *Bosnien(sis)* et *Sirmien(sis)*, un. 'aegue principaliter' 9. lu. 1773; mut. n. 18 nov. 1963 – suffr. di Zagreb«.

<sup>56</sup> Usp. E. GAŠIĆ, *Brevis conspectus historicus dioecesium Bosniensis-Diacovensium et Sirmiensem, E fontibus historicis concinnatus curriculaque vitarum auctus*, Essekini, 1944., 7: »SERIES EPISCOPORUM Bosniensium-Diacovensium et Sirmiensem«.

<sup>57</sup> E. GAŠIĆ, *nav. dj.*, 24.

Prvi biskup, prema Gašiću, koji je slavio biskupijsku sinodu, bio je Nikola III. Ogranić (Ogranić, 1669.–1701.), a sinoda je proslavljena u Brodu 1697. nakon oslobođenja Slavonije od Turaka.<sup>58</sup> Drugu i posljednju biskupijsku sinodu, do sjedinjenja biskupija Bosansko-đakovačke i Srijemske (1773.)<sup>59</sup> proslavio je biskup Đuro III. Patačić de Zajezda (1703.–1716.) 18. i 19. svibnja 1706. u đakovačkoj katedrali.<sup>60</sup> Nakon sjedinjenja biskupija prvu i jedinu biskupijsku sinodu proslavio je 1821. Emerik II. Karlo Raffay (1816.–1830.).<sup>61</sup>

A. Crnica spominje da je nakon proglašenja Zakonika kanonskoga prava iz 1917. godine održano više biskupijskih sinoda na području bivše Jugoslavije i to u Zagrebu, Banjaluci, Krku, Subotici i Ljubljani.<sup>62</sup>

Za Đakovačku ili Bosansku i Srijemsku biskupiju<sup>63</sup> važna je Prva sinoda Zagrebačke nadbiskupije koju je održao zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer sa svojim svećenstvom u prvostolnoj crkvi u Zagrebu od 24. do 28. kolovoza 1925.<sup>64</sup> Đakovački ili Bosanski i Srijemski biskup Antun Akšamović proglasio je obvezatnim za čitavu svoju biskupiju »*Naputak u ženidbenom pravu*« i »*Naputak u upravljanju crkvenim dobrom*« što ga je Prva zagrebačka sinoda propisala za Zagrebačku nadbiskupiju. Oba su Naputka stupila na snagu 1. siječnja 1926.<sup>65</sup>

<sup>58</sup> Usp. E. GAŠIĆ, *nav. dj.*, 33: »A. 1697. synodum dioecesanam Brodii celebravit«. Gašić navodi prezime Ogranić, a više autora imaju Ogranić, o čemu usp.: BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji, Crkev v Jugoslaviji 1974.*, Zagreb, 1975., 139; usp. i A. ŠULJAK, »750 godina biskupskog grada Đakovo«, u: ĐAKOVAČKA I SRIJEMSKA BISKUPIJA, *Adresar 1989.*, Đakovo, 1989., 205.

<sup>59</sup> O sjedinjenju biskupija usp. F. HERMAN, »Sjedinjenje biskupija Bosansko-đakovačke i Srijemske«, u: *Bogoslovska smotra* 29 (1941.), 81–115.

<sup>60</sup> Usp. E. GAŠIĆ, *nav. dj.*, 35: »Anno 1706 [...]. Eodem anno diebus 18. et 19. Maji in ecclesia cathedrali Diacovae synodum dioecesanam celebravit«.

<sup>61</sup> Usp. E. GAŠIĆ, *nav. dj.*, 84: »A. 1821. synodum dioecesanam celebravit...«.

<sup>62</sup> Usp. bilješku 24.

<sup>63</sup> Rješenjem Kongregacije za biskupe br. 1051/1963. od 18. studenoga 1963. na molbu biskupa Stjepana Bäuerleina promijenjeno je dotadašnje ime Bosansko-srijemske biskupije sa sjedištem u Đakovu u novo: Đakovačka ili Bosanska i Srijemska biskupija, o čemu usp. BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE, *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji, Crkev v Jugoslaviji 1974.*, *nav. dj.*, 138.

<sup>64</sup> Usp. *Prva Sinoda Nadbiskupije zagrebačke što ju je održao sa svojim svećenstvom u prvostolnoj crkvi u Zagrebu od 24. do 28. kolovoza 1925. Dr. Antun Bauer, nadbiskup zagrebački*, Tisak Nadbiskupske tiskare, Zagreb, 1925.

<sup>65</sup> Usp. *Glasnik biskupija Bosanske i Srijemske, Tečaj LIII.*, 1925., uredio profesorski zbor bogoslovnog sjemeništa đakovačkog, Odgovorni urednik: Dr. Andrija Spiletak, Tisak Biskupijske tiskare u Đakovu, 1925., 161–162.

Nakon proglašenja Zakonika kanonskoga prava iz 1983. godine u Splitu je proslavljena 55. Splitska sinoda.<sup>66</sup> Priprema, saziv i rad Splitske sinode bit će od veoma velike pomoći za put koji i Đakovačka i Srijemska biskupija treba prijeći u organiziranju tako važnog događaja. U Odredbi o proglašenju akata 55. Splitske sinode tadašnji nadbiskup-metropolita splitsko-makarski dr. Frane Franić kaže:

»Od početka svoje biskupske službe osjećam da se naša Crkva našla nakon Drugoga svjetskog rata u posve drugim prilikama nego što je bila prije. Razmišljenje o Crkvi, njezinoj biti, njezinu pozivu i poslanju u tim novim prilikama postalo je moja glavna briga, i kao profesora na našoj teologiji u Splitu i poslije kao biskupa i nadbiskupa. Pred našim očima i preko naših leđa stvaralo se jedno novo društvo, odijeljeno od Crkve, a u javnom životu, inspirirano na marksističkoj društvenoj nauci, koja je duboko zadirala u vjersko-moralna pitanja Evanđelja i crkvenih struktura.«<sup>67</sup>

I Đakovačka i Srijemska biskupijska zajednica, kao i ostale u Republici Hrvatskoj, još uvijek nosi u sebi posljedice marksističkog nauka. Ona ipak živi posve drukčije razdoblje od onog u kojem je slavljena Splitska sinoda. Naše je vrijeme razdoblje nakon Domovinskog rata, razdoblje organiziranja društvenog i vjerskog života u slobodnoj i samostalnoj Državi. Upravo ta sloboda i samostalnost još više obvezuju sve članove Božjega naroda Đakovačke i Srijemske biskupije na što ozbiljniju pripremu događaja koji slijedi. Posao je to, usudio bih se reći, mnogo teži od onoga pred kojim se našla Splitska sinoda.

Iz svega izloženoga proizlazi da se najvažniji i najteži dio biskupijske sinode ne nalazi u njezinu slavljenju nego u njezinoj pripremi. Pripremne se komisije trebaju sastojati od svih članova Božjega naroda: od klerika, redovnika i laika. One će proučiti sadržaje i pripremiti nacрте odluka za sinodu i predložiti ih biskupu.

Nakon 178<sup>68</sup> godina čekanja Đakovačka i Srijemska biskupijska sinoda će, kako u svom sazivu, pripremi, slavljenju, donošenju odluka, i što je najvažnije, u njihovu pretakanju u svagdanji život, biti istinski test spremnosti i odgovornosti čitavoga Božjega naroda ove biskupijske Crkve za izgradnju Kristova Tijela. Unatoč tolikim fizičkim i psihičkim ranama, ruševinama i stradanjima, ona pou-

<sup>66</sup> Usp. *Crkva danas i sutra, Akti 55. Splitske sinode, »Različiti su darovi ali je isti Duh«* (1 Kor 12, 4), Crkva u svijetu, Split, 1988.

<sup>67</sup> Usp. *isto*, str. 5.

<sup>68</sup> Tražeći podatke o slavljenju biskupijskih sinoda na području Đakovačke i Srijemske biskupije iznenađuje nas činjenica da je od sjedinjenja Bosanske ili Đakovačke i Srijemske biskupije (1773.) proslavljena samo jedna biskupijska sinoda (1821.). Još nas više iznenađuje činjenica da ni glasoviti biskup J. J. Strossmayer kroz 55 godina svoje biskupske službe nije organizirao nijednu biskupijsku sinodu.



zdano želi, uz iskrene i ponizne molitve Ocu, prosvijetljena i osnažena Duhom Svetim, s Kristom zakoračiti u treće tisućljeće.

### *Summary*

#### *DIOCESAN'S SYNOD*

*Nikola ŠKALABRIN, Đakovo*

*The author describes the legal framework of bishops' synods. His main sources are: The Statute Book of canon-law, The Directory of pastoral bishop's service Ecclesiae Imago and Instructions/Guidelines for bishops' synods. The canon-law statute book allows regional law a wide range of possibilities which open up on the diocesan synod.*

*The bishop's synod introduces the most meaningful utterance of the 'bishop's community'. It is of fundamental importance to the life and regulation of the bishops' community. In pastoral administration of the diocese, the bishop's synod takes a 'privileged place', and needs to be prepared and observed according to real needs of the diocese.*

*The synod has two parts: preparatory and celebratory. The preparatory rather than the celebratory phase makes up the most important and most difficult portion of the conference. The preparation committee should consist of representatives of all of God's people: Clerics, monks, and laymen. It is their responsibility to research the contents and to prepare the plan of resolutions for the conference session.*

*Key words: Diocesan Bishop, convocation of the synod, preparation committee, synod members, synod book of regulations, synod session*